

06. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA

PREGLED

Problemi zagađenja životne sredine u Republici Srbiji nastaju zbog zastarelih tehnologija i zastarele opreme, kao i niske energetske i sirovinske efikasnosti, što je sve posledica nedovoljnih ulaganja u poboljšanje postojećeg stanja.

U cilju sprečavanja i kontrole zagađivanja preduzeća bi trebalo da rekonstruišu ili inoviraju postojeće tehnološke procese, kao i da uvedu najbolje dostupne tehnike i najbolje prakse po životnu sredinu.

Neprečišćene industrijske otpadne vode predstavljaju jedan od ključnih izvora zagađivanja površinskih i podzemnih voda u Republici Srbiji. Najveći zagađivači su Železara Smederevo, Termocentrale Nikola Tesla A i B, Zorka Šabac, Termocentrala Kostolac, Borski i Sjenički rudnici i otvoreni kop Kolubara. Vrlo je mali broj industrijskih zagađivača koji prečišćavaju svoje otpadne vode.

Srbija takođe mora da reši problem „istorijskog“ zagađenja: opasnog i industrijskog otpada koji je ostao u firmama koje su propale ili su u stečaju, i koje nemaju sredstava za rešavanje ovog problema.

U proteklom periodu zakonodavni okvir se nije menjao, a takođe nije bilo ni konsultacija sa civilnim sektorom u vezi sa promenom propisa.

Od 228 operatera koji podležu izdavanju integrisane dozvole, većina njih je podnela zahteve za dobijanje dozvole, a nedostaju još zahtevi za 42 dozvole, od kojih 28 za uzgoj živine i svinja.

Očekuje se da zainteresovana javnost bude tokom 2018. godine obavještena i uključena u postupak strateške procene uticaja na životnu sredinu za Nacionalni plan za smanjenje emisija (tzv. NERP) iz velikih ložišta.

ZAKONODAVNI OKVIR

U pogledu ažuriranja propisa koji se odnose na ovu oblast, prema navodima iz medija,⁸⁸ u periodu od juna do decembra 2017. godine, stručnjaci projekta Pravna podrška pregovorima, Jovan Rajić i Rikardo Kvađato, pripremili su određene nacрте zakona radi usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom o industrijskim emisijama 2010/75/EU. Tako su u okviru projekta PLAC II pripremljeni sledeći nacrti: Nacrt predloga izmena Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, kao i Nacrt pravilnika o postupku utvrđivanja perioda pokretanja i zaustavljanja velikih postrojenja za sagorevanje. Takođe je pripremljen i Predlog za unapređenje Uredbe o vrstama otpada za koje se vrši termički tretman, a u skladu sa EU propisima. Sprovedene aktivnosti su predstavljene na radionici organizovanoj 14. decembra za predstavnike institucija uključene u implementaciju

88 <http://euinfo.rs/plac2/sprecavanje-i-kontrola-zagadjivanja-zivotne-sredine>

Direktive o industrijskim emisijama. Zainteresovana javnost nije bila uključena u ovaj proces.

Kada je reč o Direktivi o industrijskim emisijama (DIE), prvi Nacrt Specifičnog plana implementacije DIE je izrađen u prvom kvartalu 2016. (za poglavlje II i III i V direktive), a u okviru IPA 2011. Prikupljane su takođe informacije od operatera prema industrijskim sektorima vezano za planove za sprečavanje i kontrolu industrijskog zagađenja. Prema navodima sekretarke pregovaračke grupe, gospođe Sandre Milićević Sperlić industrija teško dostavlja potrebne podatke nadležnom ministarstvu, kao što su: analiza stanja, opis zahteva EU, analiza nedostataka, mere za prevazilaženje nedostataka, procena troškova potrebnih za sprovođenje mera, vremenski raspored, informacije o proizvodnji i podaci o izvozu na tržište EU, monitoring, prekogranični uticaj postrojenja itd.

Kroz projekat „Dalja implementacija DIE u Republici Srbiji“, koji finansira SIDA (Švedska Agencija za međunarodnu saradnju), biće izrađena revizija Specifičnog plana implementacije za poglavlje II DIE.

Ministar Trivan je istakao da je prilagođavanje industrije evropskim standardima u zaštiti životne sredine najteži segment pregovaranja.⁸⁹

Ministarstvo unutrašnjih poslova je pripremio tekst Nacrta zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama.

SPROVOĐENJE PROPISA

Poglavlje II DIE – Nadležnost za izdavanje integrisanih dozvola podeljena je između MZŽS, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sredine i jedinica lokalne samouprave. Inspekcije na svim nivoima su odgovorne za kontrolu i nadzor nad postrojenjima koja su u obavezi da imaju integrisanu dozvolu, a Agencija za zaštitu životne sredine prikuplja podatke za Nacionalni registar izvora zagađivanja i podnosi izveštaje o stanju životne sredine.

Na osnovu aktuelnih planova i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja („Službeni glasnik RS“, broj 135/2004 i 25/201) Srbija će izdavati integrisane dozvole za operatere koji podležu obavezi prijavljivanja integrisane dozvole do 31. 12. 2020. godine.

Integrisane dozvole se izdaju na tri nivoa (republičkom, pokrajinskom i u jedinici lokalne samouprave), ali ne postoje dovoljni kapaciteti, posebno na lokalnom nivou, da se ova direktiva u celosti primeni. Sistem monitoringa kvaliteta vazduha nije poboljšan niti u smislu veće dostupnosti relevantnih i kredibilnih podataka, niti u smislu većeg obuhvata (većeg broja mernih mesta).

Broj postrojenja koja podležu izdavanju integrisane dozvole (podatak iz decembra 2017. godine) je 228 operatera, a trenutno stanje sa integrisanim dozvolama je sledeće:⁹⁰

89 Informacija je dostupna na <http://rs.n1info.com/a353200/Vesti/Vesti/Trivan-Otvaranje-Poglavlja-27-moguće-u-junu-2018.-godine.html>.

90 Po odgovoru na zahtev za informacijama od javnog značaja CEKOR-u dobijenom od strane Radeta Pejovića iz

- Energetski sektor – 30 operatera (2 izdate dozvole i 19 podnetih zahteva), 9 nedostaje;
- Proizvodnja i prerada metala – 19 operatera (4 izdate dozvole i 15 podnetih zahteva);
- Mineralna industrija – 29 operatera (7 izdatih dozvola i 21 podnet zahtev), 1 nedostaje;
- Hemijska industrija – 15 operatera (2 izdate dozvole i 11 podnetih zahteva), 2 nedostaju;
- Upravljanje otpadom – 9 operatera (2 izdate dozvole i 6 podnetih zahteva), 1 nedostaje;
- Industrijski pogoni za proizvodnju – 4 operatera (4 podneta zahteva);
- Postrojenja za preradu hrane – 21 operater (3 izdate dozvole i 17 podnetih zahteva), 1 nedostaje;
- Postrojenja za odlaganje i reciklažu životinjskih trupla i životinjskog otpada sa kapacitetom većim od 10 tona na dan – 5 operatera (1 izdata dozvola i 4 podneta zahteva);
- Postrojenja za tovljenje živine i svinja – 93 operatera (2 izdate dozvole i 63 podneta zahteva), 28 nedostaje;
- Postrojenja za površinsku obradu materijala, predmeta ili proizvoda korišćenjem organskih rastvarača – 3 operatera (3 podneta zahteva).

Zbog trenutnog stanja starih velikih postrojenja za sagorevanje (termocentrala i toplana), kao i zbog ograničenih finansijskih sredstava domaćeg energetskog sektora, Srbija je pristupila izradi NERP dokumenta po metodologiji koju je propisala energetska zajednica, kako bi implementirala LCP direktivu i njene granične vrednosti emisija. Srbija ima 37 postrojenja koja podležu LCP direktivi.

Članovi Koalicije su na osnovu Zahteva o pristupu informacijama od javnog značaja u februaru 2018. dobili dokument Nacionalni plan za smanjenje emisija (tzv. NERP), koji je dostavljen Energetskog zajednici. Takođe, dostavljena nam je informacija da je Strateška procena uticaja NERP-a na životnu sredinu planirana u prvoj polovini 2018. godine gde će biti uključena i zainteresovana javnost. Nije poznato da li je i od strane kog organa NERP dokument usvojen.

Srbija, kao ugovorna strana Energetske zajednice za jugoistočnu Evropu, obavezala se i na deo *acquisa* o zaštiti životne sredine (član 12 Ugovora i Aneks II), i to do roka koji je propisan – 31. 12. 2017. godine; dok se najznačajniji deo odnosi na implementaciju Direktive 2001/80/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 23. oktobra

Ministarstva zaštite životne sredine 2. marta 2018. godine.

2001. godine, a kojom se regulišu ograničenja emisija određenih zagađivača u vazduh iz velikih ložišta (LCP Direktiva).

FINANSIRANJE

Direktiva 2010/75/EU se smatra jednom od najzahtevnijih za sprovođenje. Puno sprovođenje DIE će od operatera zahtevati znatne finansijske investicije. Uzimajući u obzir ekonomsku situaciju u zemlji i kod operatera, sprovođenje mera će zahtevati pregovaranje oko dužih perioda sprovođenja. Postrojenja u državnom vlasništvu su uglavnom iz energetskog sektora. Srbija očekuje da će privatni sektor obezbediti potrebne investicije za usklađivanje sa direktivama iz ovog sektora.

Uraditi neophodne korake bi se ostvarila puna transpozicija Direktive o industrijskim emisijama do 2018. godine, kako je i planirano.

Harmonizovati procedure za dobijanje različitih dozvola koje prethode integrisanoj dozvoli. Ubrzati izdavanje integrisanih dozvola.

PREPORUKE

Zakonodavni okvir

- Harmonizovati procedure za dobijanje različitih dozvola koje prethode integrisanoj dozvoli. Ubrzati izdavanje integrisanih dozvola.

Sprovođenje propisa

- Uraditi neophodne korake bi se ostvarila puna transpozicija Direktive o industrijskim emisijama do 2018. godine, kako je i planirano.
- Podići nivo informisanja javnosti i svih relevantnih aktera o DSIP za IED, kao i o primeni zakona iz ove oblasti.
- U potpunosti jemčiti pravo javnosti da učestvuje u donošenju odluka o izmenama i dopunama integrisanih dozvola.
- Sledeća dokumenta objaviti na veb-stranici Ministarstva i time ih učiniti dostupnim javnosti: 1. Nacrt predloga izmena Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine; 2. Nacrt pravilnika o postupku utvrđivanja perioda pokretanja i zaustavljanja velikih postrojenja za sagorevanje; 3. Predlog za unapređenje Uredbe o vrstama otpada za koje se vrši termički tretman.
- Objaviti NERP i pozvati javnost da učestvuje u procesu strateške procene uticaja njegove primene.

- Objaviti i uključiti zainteresovanu javnost u izradu specifičnih planova za implementaciju direktiva.
- Objaviti izveštaj o stanju životne sredine za 2016. i 2017. godinu, koji će sadržati i mapirane lokacije na kojima je pronađen opasan otpad, kao i lokacije na kojima je zabeleženo istorijsko industrijsko zagađenje.
- Povećati kapacitete na svim nivoima administrativnog upravljanja, uključujući i inspekcije.